

іконографії. Натомість підкреслюється роль характерних ідейних, символічних і наративних мотивів української культурної парадигми попередніх епох в якості формуючого фактору для сучасного іконічного стилю, що певним чином дозволяє уникнути помилкових умовиводів щодо системи загальних мистецьких критеріїв приналежності до універсальної ідентифікації зображального твору в площині нематеріальної культури (духовної складової його сюжетності).

Список використаних джерел

1. Козінчук В. Історія формування канонів іконотворчості. Вісник Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. Мистецтвознавство. В. 37. Івано-Франківськ : Фоліант, 2018. С. 23–28
2. Козінчук В. Трансформація іконописної традиції в українському культурному просторі: дис. ... докт. мистецтвозн.: 12.00.01 / Інс-т пробл. сучасн. мист. Нац. акад. мист. України. Київ, 2024. 495 с.
3. Культурологія: енциклопедичний словник. [М. Альчук, Ф. Бацевич, І. Бойко]; за ред. д-ра філос. наук, проф. В. Мельника. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 508 с.
4. Степовик Д. Іконологія й іконографія. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004. 320 с.
5. Степовик Д. Нова українська ікона ХХ і початку ХХІ століть: Традиційна іконографія та нова стилістика. Львів : Місіонер, 2013. 288 с.

Тормахова Анастасія Миколаївна

кандидат філософських наук, доцент

доцент кафедри етики, естетики та культурології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Anastasiia_tormakhova@knu.ua

МЕМИ ЯК ФОРМА СУЧАСНОГО ЦИФРОВОГО ФОЛЬКЛОРУ

Інтернет-меми є сучасною формою візуального фольклору, що функціонують як відтворені культурні одиниці в межах цифрової культури. Колись меми вважалися просто онлайн розвагою, а тепер їх розглядають як частину «репертуару цифрового фольклору» - повсякденних творчих форм, таких як жарти, зображення та крилаті фрази, які спільноти адаптують та поширюють [2]. Запозичуючи концепцію Річарда Докінза про мем як культурний реплікатор, вчені відзначають, що інтернет-меми - це, по суті, ідеї або символи, які «перескакують з мозку в мозок» і еволюціонують, щоб відповідати новим контекстам [4]. Таким чином, меми уподібнюються традиційному фольклору: вони є колективними, інтерактивними та символічними формами комунікації. Вони поширюються через візуальні медіа та онлайн-платформи. Як різновид візуальної культури, меми використовують зображення (часто поєднані з текстом) для передачі гумористичної рефлексії на події, дозволяючи людям коментувати події, реміксуючи знайомі візуальні образи у спільному культурному лексиконі. Важливо, що меми відіграють важливу роль у відображенні та формуванні суспільних наративів. Нещодавні дослідження показують, що інтернет-меми можна розуміти як «часткові історії», які відображають, фіксують і сприяють розвитку наративів у суспільстві [1]. Іншими словами, вірусний мем робить більше, ніж розважає - він інкапсулює колективний досвід або може посилити суспільні настрої.

Переводячи складні ідеї в дотепні візуальні образи, меми дають низовий коментар до поточних подій. Вони можуть посилювати певні інтерпретації цих подій, ефективно формуючи наративні рамки в публічному дискурсі. Таким чином, меми слугують формою партисипативного сторітелінгу в цифрову епоху, коли користувачі колективно конструюють сенс за допомогою реміксів. Ця наративна сила мемів проявляється і в тих, що висвітлюють реакцію на

пандемію, і в тих, які критикують політику. Водночас інтернет-меми є культурно обумовленими артефактами, які не в усіх суспільствах розуміються однаково. Кожен мем несе в собі шари місцевої мови, гумору та референцій. Мем, який має глибокий резонанс в українських інтернет-спільнотах, може не сприйматися в інших, якщо глядачам бракує культурного контексту або спільних знань, що лежать в основі жарту. У цьому сенсі меми функціонують як народна мова свого середовища, як форма цифрового жарту, що має сенс для тих, хто перебуває в цьому культурному середовищі. Ця культурна специфіка означає, що хоча формати мемів (як-от макроси зображень чи вірусні відеокліпи) можуть поширюватися по всьому світу, їхній символічний вплив часто вкорінений у локальних наративах.

Українська культура мемів останніх років яскраво ілюструє цю тезу. В соціальних мережах користувачі створили меми, тісно пов'язані з соціальними та політичними реаліями країни – від повсякденного життя до подій війни. Наприклад, фраза «Російський військовий корабель...» швидко стала знаковим мемом в Україні, символізуючи національний спротив. Її значення пов'язане з пережитим Україною досвідом повномасштабного вторгнення російських військ і не має такої ж цінності в інших соціокультурних умовах. Меми в українському цифровому просторі часто відображають колективні настрої. Дослідники відзначають, що українські меми, пов'язані з війною, слугують не лише для поширення політичних меседжів, але також є засобом подолання травми та формування спільної ідентичності під час війни [3, 7]. В умовах війни гумористичні мем-наративи допомагають окреслити події у звичних для громадськості термінах (герої проти лиходіїв, стійкість проти гноблення), тим самим формуючи уявлення про «нас» й «інших».

Отже, меми в українському цифровому просторі наочно демонструють дієвість візуального фольклору. Це не тривіальні розваги, а динамічні культурні одиниці, які відображають суспільні настрої та активно формують соціальні

нарлативи. Як відтворювані елементи культури, меми пристосовуються до потреб своїх спільнот. Їх використовують для вираження інакомислення, для зміцнення солідарності, або навіть для соціальної терапії через сміх. Важливо, що вони залишаються вкоріненими в культурний контекст, з якого виникли. Приклад сучасної української мем-культури підкреслює, що інтернет-меми, як сучасний народний продукт, мають значний соціальний вплив.

Список використаних джерел

1. de Saint Laurent, C., Glăveanu, V. P., Literat, I. Internet Memes as Partial Stories: Identifying Political Narratives in Coronavirus Memes. *Social Media + Society*, 2021. 7(1). <https://doi.org/10.1177/2056305121988932>

2. de Seta, G. Digital Folklore. In: Hunsinger, J., Klastrup, L., Allen, M. (eds) *Second International Handbook of Internet Research*. Springer, Dordrecht, 2019. https://doi.org/10.1007/978-94-024-1202-4_36-1

3. Mozolevska, A. Unveiling the War and Constructing Identities: Exploring Memes in Ukrainian and Russian Social Media during the Russian Invasion of Ukraine. *Czech Journal of International Relations*, 2024. 59(2), 7–37. <https://doi.org/10.32422/cjir.784>

4. Munson, K. What do the memes we share say about us? 2021. <https://utahstatemagazine.usu.edu/culture/what-do-the-memes-we-share-say-about-us/#:~:text=most%20basic%20internet%20meme,culture%20that%20we%20use%20to>

Фільварська Валерія В'ячеславівна

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 4-го року навчання,
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»,
соціально-гуманітарний факультет